

5. Тепер І. Махно. – Харків, 1924.
6. Goldman E. My dissilussion with Russia. – Garden Citi; N.Y., 1923.
7. Махно Н. Воспоминания. – К., 1991. – Кн. 3.
8. Белаш А.В., Белаш В.Ф. Дороги Нестора Махно. – К., 1993.
9. Волковинський В.М. Нестор Махно: легенди та реальність. – К., 1994.
10. Махно Н. Воспоминания. Кн.1. – К., 1991.
11. Белаш А.В., Белаш В.Ф. Дороги Нестора Махно. – К., 1993.
12. Махно Н. Воспоминания. – Кн.1. – К., 1991.
13. Белаш А.В., Белаш В.Ф. Дороги Нестора Махно. – К., 1993.
14. Volin. The unknown revolution (Ukraine, 1918-21). – L., 1955.
15. Путь к свободе. – 1919. – 11-24 мая.
16. Голос махновца. – 1920. – 21 ноября.
17. Ерте Д. Політична програма анархо-махновщини // Літопис революції. – 1930. – № 1.
18. Rossum van L.J. Proklamations of Makhno movements, 1920 // Intrrnationale Reviev of Social Histori. – 1968. – Vol. XIII. – Part 2.
19. Махно Н. Воспоминания. – Кн.2. – К., 1991.
20. Махно Н. Записки // Анархический вестник (Берлин). – 1926. – № 1.
21. Нестор Иванович Махно: Воспоминания, материалы, документы. – К., 1991.
22. Махно Н. Воспоминания. – К., 1991. – Кн.3.
23. Бакунин М.А. Сочинения: В 5 т. – Т.5. – М., 1926.
24. Там само.
25. Путь к свободе. – 1919. – 25 октября.
26. Махно Н. Воспоминания. – Кн. 2. – К., 1991.
27. Нестор Иванович Махно: Воспоминания, материалы, документы. – К., 1991.
28. Пивовар С. "...Я вполне понимаю какие чувства должны были развиваться в украинском народе по отношению к Российской империи..." (погляди П. А. Кропоткіна) // Віче. – 1993. – № 10.
29. Peters V. Nestor Makhno: The life of an anarchist. – Winnipeg, 1970 (Supplement № 1).
30. Белаш А.В., Белаш В.Ф. Дороги Нестора Махно. – К., 1993.
31. Шубин А.В. Проблема "переходного периода"... // Анархия и власть. – М., 1992.
32. Соловьев В. Еврейство и христианский вопрос: Соч. в 10 т. – СПб., 1911-1914. – Т.6.
33. Підмогильний В. Третя революція // Київ. – № 10. – 1989.
34. Шевелев М. Передчуття таки справдились // Друг читача. – 1990. – 11 жовтня.
35. Кубанин М. Махновщина. – М., 1928.

Summary

In the given article the author investigates the development of the political conceptions of Makhno's rebels in 1917-1921 and describes the content and main ideas of their program documents. It is stressed that Makhno's political program failed to escape the elements of utopism which is explained by lack of time for practical check-up of its theoretical grounds.

М. О. Фролов

ЗАПОРІЗЬКИЙ КРАЙ В АДМІНІСТРАТИВНО-ТЕРИТОРІАЛЬНИХ РЕФОРМАХ БІЛЬШОВИЦЬКОЇ ВЛАДИ 1920-1930-Х РР.

Однією з актуальних проблем, що є предметом обговорень на політичному рівні в сучасній Україні, є адміністративно-територіальна реформа. Очевидно, що її планування і реалізація можливі лише з урахуванням наукових аргументів та історичних уроків.

Історія Запорізького краю 20–30-х рр. ХХ ст. демонструє низку неоднозначних підходів до реформування адміністративно-територіального устрою, часом з трагічними наслідками для населення. У даній науковій розвідці актуалізується питання сутності і наслідків реформ у цій царині в контексті політики більшовицької влади в Україні у 1920-х – 1930-х рр.

У вітчизняній історіографії теоретичні засади вивчення політико-адміністративних змін комплексно проаналізовані Я. Верменич [1], Г. Турченко [2]. На регіональному рівні окремі аспекти проблеми порушують М. Крилов [3], В. Мороко [4], О. Троценко [5], Ф. Турченко [4; 6].

За часів царату переважна більшість території сучасної Запорізької області входила до складу Катеринославської губернії. Вона включала в себе землі трьох повітів: Олександрівського, Мелітопольського та Бердянського. Хоча історично та ментально у свідомості українців реально існувала уява про Запорізький край, як про географічно та територіально окреслене поняття, але в

адміністративно-територіальному устрої дореволюційної доби це не знайшло своє віддзеркалення. Вказане явище не було випадковим. Імперська влада не бажала сприяти розвитку українства і української культури як козацької, стихійно-демократичної та історично обґрунтованої.

Після революційних подій 1917 р. Запорізький край опинився в епіцентрі громадянської війни. Він привертав увагу всіх учасників боротьби за владу в Україні, особливо тих, хто апелював до патріотичних настроїв українців. Тому не є випадковим, що Уряд Української Народної Республіки згідно з законом від 2-4 березня 1918 р. виділяв Запорізький край як одну з тридцяти нових адміністративно-територіальних одиниць – земель (Київ з околицями, Древлянська земля, Волинь, Погориння, Болохівська земля, Поросся, Черкаси, Побужжя, Запоріжжя і Нове Запоріжжя та ін.).

Адміністративно-територіальна реформа уряду УНР, як і реформа П. Скоропадського не мали успіху. Але їх проекти ще раз підкреслили особливе значення Запорізького краю у свідомості українців. Більшовицька влада змушена була з цим рахуватися.

Вважаємо, що пошук оптимальної моделі адміністративно-територіального устрою має пряме і безпосереднє відношення і до процесу створення більшовиками своїх важелів та механізмів влади в УСРР після перемоги у громадянській війні. А це вимагало існування розгалуженого й кількісно великого партійно-державного апарату на всій території республіки, господарських і правоохоронних органів, створення яких без адміністративного поділу Радянської України не певні частини було неможливим.

Основою і необхідною умовою для формування такого апарату повинен бути адміністративно-територіальний устрій країни. Тому вже у травні 1920 р., тобто ще тоді, коли Червоною армією була захоплена частина території України, ЦК КП(б)У та Раднаркомом УСРР на чолі з Х. Г. Раковським було прийнято рішення про впровадження нового адміністративного устрою у республіці. Цей устрій був відмінним від того, який намагався впровадити уряд УНР та гетьманат П. Скоропадського.

Відповідно до цього рішення УСРР була поділена на 12 губерній: Волинську, Донецьку, Олександрівську (з 1921 р. Олександрівськ має назву Запоріжжя, відповідно Олександрівська губернія стала Запорізькою), Катеринославську (з 1926 р. м. Катеринослав має назву Дніпропетровськ), Київську, Кременчуцьку, Миколаївську, Одеську, Подільську, Полтавську, Харківську та Чернігівську. Такий поділ на 12 радянських губерній проіснував до 25 жовтня 1922 р.

Поява серед відомих губернських центрів (Київ, Харків, Одеса, Полтава, Чернігів) невеликого міста Запоріжжя (у 1921 р. його населення не перевищувало 25 тисяч чол.) привертає увагу. По-перше, це свідчить про статусні зміни, які відбулися по відношенню до Запорізького краю під час подій 1917-1920 рр., а, по-друге, це підкреслює бажання більшовицької влади мати на південному сході республіки міцну структуру місцевої влади.

Не треба забувати, що у 1920 р. повстанська армія Н. Махна представляла ще реальну силу, яка діяла саме на Запоріжжі та Катеринославщині. Поруч знаходилось і військо барона Врангеля. Остаточно під контроль більшовиків тоді ще Олександрівськ перейшов 23 жовтня 1920 р. 1 листопада того ж року була відновлена діяльність губернського революційного комітету, який очолив Микола Іванович Пахомов [7, ф.Р-2, оп.1, спр.21, арк.25].

Відновлення в УСРР у 1920-1922 рр. поділу на губернії, повіти, волості, міста та села дало змогу новому політичному керівництву досить швидко, особливо в умовах "воєнного комунізму", створити на місцях величезний і потужний партійно-державний апарат. Але в умовах непу, який почав реально здійснюватись в УСРР у другій половині 1921 р., він став таким тягарем для республіканського та місцевих бюджетів, що його необхідно було терміново й радикально скоротити. У верхівці КП(б)У взимку 1922 р. розпочалась дискусія з приводу подальшого існування Запорізької, Кременчуцької та Миколаївської губерній як адміністративно-територіальних одиниць.

Політичне рішення про ліквідацію Запорізької, Кременчуцької та Миколаївської губерній приймало політбюро ЦК КП(б)У, хоча формально за нього голосували члени ВУЦВК. Це рішення, як свідчать документи, було складним і досить особистим для членів політбюро ЦК КП(б)У. Спочатку вони взагалі не бажали зменшувати кількість радянських губерній. Це демонструють рішення політбюро ЦК КП(б)У від 23 січня 1922 р.: "По существу, не возражая против слияния отдельных уездов, считать перекройку губерний Украины нецелесообразным" [8, ф.1, оп.6, спр.29, арк.17].

Але тиск фінансових і адміністративних проблем примусив Раднарком УСРР у березні 1922 р. затвердити рішення про ліквідацію Запорізької, Кременчуцької та Миколаївської губерній. Це рішення Раднаркомом республіки викликало серйозний демарш з боку партійних керівників "ображених" губерній. Тому 23 березня 1922 р. політбюро ЦК КП(б)У змушено було розглядати це питання. Рішення політбюро було на користь регіональних керівників: "Считать расформирование Кременчугской и Запорожской губерний несвоевременным. Поручить Президиуму ВУЦВКа отменить постановление СНК о расформировании этих губерний" [8, ф.1, оп.6, спр.29, арк.58].

Постанова політбюро ЦК КП(б)У від 23 березня 1922 р. ще на півроку продовжила термін існування Запорізької губернії у складі УСРР. Але регіональне більшовицьке керівництво не змогло відстояти у ЦК КП(б)У та ВУЦВК необхідність подальшого існування Запорізької губернії. Більше того, у 1922 р. серед запорізького партійного керівництва розгорнулася конфліктна ситуація, яка сприяла тому, що ЦК КП(б)У мав наміри замінити керівника губкому КП(б)У О. Г. Черев'якова на М. Ф. Доброхотова [8, ф.1, оп.6, спр.30, арк.80].

13 жовтня 1922 р. політбюро ЦК КП(б)У затвердило рішення про припинення існування Запорізької, Кременчуцької та Миколаївської губерній. Це рішення підтримало 7 членів політбюро, а проти проголосувало 5, що свідчить про реальну дискусію та розбіжність позицій членів політбюро. Перевага Х. Г. Раковського та Г. І. Петровського була мінімальною [8, ф.1, оп.6, спр.30, арк.78].

Ліквідація Запорізької губернії співпала з відмовою більшовицького керівництва від досить традиційних і зрозумілих для населення ланок адміністративно-територіального устрою: повітової та волосної. Вже у липні 1923 р. партійна преса України інформувала, що згідно з рішеннями XII з'їзду РКП(б) у республіці замість 102 колишніх повітів було створено 53 нових округів, а замість 1989 волостей було створено 706 нових районів [9].

Губернська ланка адміністративно-територіального поділу УСРР у 1922-1925 рр. ще зберігалась, але поступово втрачала своє значення, що створювало певний дуалізм і паралелізм у роботі місцевого партійно-радянського апарату. Існували певні розбіжності у підходах до цього питання з боку апарату ЦК КП(б)У і Раднаркому УСРР, адже останній був зацікавлений у збереженні губернської ланки. Апарат ЦК КП(б)У вже повністю переорієнтувався на роботу з окружними комітетами партії: керівництво новостворених наприкінці 1922 р. Запорізького, Мелітопольського і Бердянського округів практично одразу почало вирішувати всі питання з урядовими та партійними інстанціями у Харкові.

Серйозних змін зазнав адміністративно-територіальний устрій УСРР у 1925 р. На зміст подій, пов'язаних з цими змінами, безпосередньо впливав новий керівник КП(б)У, один з найвідоміших представників сталінського угруповання Л. М. Каганович. Він став головним організатором і виконавцем рішення ЦК РКП(б) про нову адміністративно-територіальну реформу в Україні. Л. М. Каганович добре знав, що 6 лютого 1925 р. політбюро ЦК КП(б)У своїм рішенням підтримало цю ідею [8, ф.1, оп.6, спр.58, арк.14].

5 квітня 1925 р. на пленумі ЦК КП(б)У новим генеральним секретарем партії більшовиків України став Л. М. Каганович. На цьому ж пленумі ЦК КП(б)У, вже під керівництвом Л. М. Кагановича, 6-7 квітня було розглянуто й обговорено питання "Про районування" та прийнята відповідна резолюція, яка передбачала ліквідацію в УСРР поділу її території на губернії [10, с.173]. До цього питання про новий адміністративно-територіальний устрій двічі розглядало політбюро ЦК КП(б)У. 13 березня 1925 р. було вирішено, що губернії ліквідовуються, а замість цього буде утворено 41 округ і Молдавську АСРР [8, ф.1, оп.6, спр.58, арк.39]. 3 квітня 1925 р. політбюро ЦК КП(б)У затвердило текст і зміст проекту резолюції для пленуму ЦК КП(б)У [8, ф.1, оп.6, спр.58, арк.51].

Слухняний волі ЦК КП(б)У ВУЦВК на чолі з Г. І. Петровським 3 червня 1925 р. приймає постанову "Про ліквідацію губерній і про перехід на трьохступеневу систему управління". Згідно з цією постановою з 1 серпня 1925 р. в УСРР скасовувався адміністративно-територіальний поділ на губернії і впроваджувалась система округ – район – сільрада. З 15 червня 1925 р. територія УСРР, окрім Молдавської АСРР, поділялась на 41 округ. Запорізький край у цьому поділі був представлений Запорізьким, Мелітопольським і Маріупольським округами. Серед ліквідованих раніше створених округів був і Бердянський округ [11, с.436-437].

28 жовтня 1925 р. спільною постановою ВУЦВК і РНК України найменування "містечко" було замінено на найменування "селище міського типу" [3, с.97].

Наступний крок на шляху реформування адміністративно-територіального устрою, що торкнувся й нашого краю, ознаменувала постанова ВУЦВК і РНК УСРР від 2 вересня 1930 р. "Про ліквідацію округів і перехід на двоступеневу систему (район–центр) управління". На підставі даної постанови ліквідовувався адміністративно-територіальний поділ УСРР на округи й скасовувалися окружні виконавчі комітети. Районним виконавчим комітетам і міським радам були передані усі права окружних виконкомів, які, у свою чергу, підпорядковувалися ВУЦВК і РНК УСРР.

На території УСРР були створені 503 адміністративні одиниці: одна автономна республіка – Молдавська АСРР, 18 міст, виділених в окремі адміністративні одиниці, та 484 райони. До переліку міст, які отримали статус окремих адміністративно-господарських одиниць і свій бюджет, право безпосереднього спілкування з ЦК КП(б)У, ВУЦВК і Раднаркомом УСРР та іншими вищими республіканськими органами влади увійшли: Харків, Київ, Одеса, Дніпропетровськ, Миколаїв, Сталіно, Полтава, Житомир, Луганськ, Зінов'ївськ, Кременчук, Херсон, Вінниця, Запоріжжя, Бердичів, Дмитрієвськ, Суми, Маріуполь [12, с.117].

Передбачалось, що ця система буде максимально сприяти прискоренню виконання на місцях вказівок і розпоряджень республіканської влади із Харкова – столиці УСРР. В умовах розгортання складних процесів колективізації сільського господарства та індустріалізації цьому аспекту діяльності місцевих органів влади приділялась особлива увага. Але вийшло навпаки від попереднього плану.

Безладдя господарське, особливо на селі, посилювалось безладдям в органах місцевої влади, тому що вони були захоплені перебігом процесів адміністративно-територіальної реформи. Районні адміністративно-територіальні одиниці виявились не готовими для безпосередньої співпраці з центральними республіканськими установами, галузевими наркоматами і господарськими органами [13, с.193]. Новопризначені керівники в багатьох районах слабо орієнтувались в місцевій ситуації, а часті їхні зміни, пов'язані з невиконанням планів, не сприяли організації системи управління.

Незважаючи на окремі позитивні моменти, досягнуті такою реорганізацією, система надзвичайно ускладнювала управління з республіканського центра, адже практично складно охопити безпосереднім керівництвом понад 500 районів Української СРР. У результаті цього ряд районів був перетворений у "вотчини" безконтрольних місцевих керівників, що діяли на свій розсуд [5].

Ці рішення завдало величезної шкоди народногосподарському комплексу УСРР у складні роки колективізації та розгортання індустріалізації (1930–1932 рр.), призвело до втрати керованості соціально-економічними процесами у республіці з боку політичної еліти та її партійно-державного апарату, значно посилювало загальний хаос і безладдя. Все це тільки збільшувало страждання та рівень незахищеності населення радянської України в умовах примусової колективізації, масових репресій проти селянства, безжальної хлібозаготівлі і голодомору 1932-1933 рр.

Та обставина, що більшість стратегічних і тактичних рішень під час колективізації та хлібозаготівель у 1929-1933 рр. приймалась партійними органами (у першу чергу, політбюро ЦК ВКП(б) та ЦК КП(б)У) ще більше ускладнювала ситуацію з управлінням економікою та соціально-культурною сферою республіки. Райкоми КП(б)У все більше ставали одноосібними керівними органами у себе в районах, але були неzdатними впливати на процес підготовки і прийняття найважливіших політичних, економічних, кадрових рішень політичною елітою СРСР та УСРР. Доведена до абсурду політика районування, ліквідація губернського і окружного рівнів місцевої влади тільки посилювали безладдя і хаос у республіці, охопленій колективізацією, хлібозаготівлею, масовими репресіями проти селян та інтелігенції. Але одночасно вона ж стала могутнім засобом посилення своєї влади на місцях Й. В. Сталіним та його елітарним угрупованням [13, с.194].

Коли провал адміністративно-територіальної реформи в УСРР 1930 р. став реальною загрозою для подальшого контролю і реалізації владних повноважень з боку політичної еліти Радянської України, вона почала активно діяти. У лютому 1932 р. було прийнято досить логічне і необхідне рішення про перехід на чотирьохступеневу адміністративно-територіальну систему організації місцевого устрою і влади: центр – область – район – сільрада. Було створено п'ять областей в УСРР: Харківська, Київська, Вінницька, Дніпропетровська та Одеська. Територію майбутньої Запорізької області включала Дніпропетровська область.

Указами Президії Верховної Ради Української РСР від 9 січня 1939 р. [7, ф.П-102, оп.30, спр.219, арк. 4-6] і Президії Верховної Ради СРСР від 10 січня 1939 р. [14] з Дніпропетровської області виділялась Запорізька область, що включала в себе: м.Запоріжжя, Бердянський, Василівський, Велико-Білозерський, Велико-Токмацький, Веселівський, Генічеський, Гуляйпольський, Іванівський, Кам'янсько-Дніпровський, Коларовський, ім. В.В.Куйбишева, Люксембургський, Мелітопольський, Михайлівський, Молочанський, Нижнє-Сірогозький, Ново-Василівський, Ново-Златопольський, Ново-Миколаївський, Оріхівський, Приазовський, Ротфронтівський, Сивашський, Червоноармійський, Чернігівський, Пологський, Якимівський, Андріївський та райони Миколаївської області: Велико-Лепетихський, Ново-Троїцький [7, ф.П-102, оп.30, спр.219, арк. 4-6].

У Запорізькій області після її виокремлення проживало 1 439 505 тис. чол., на її території було розміщено 1608 колгоспів, 74 МТС [8, ф.1, оп.6, спр.519, арк.81].

Керівництво новоствореною областю здійснював оргкомітет Президії Верховної Ради УРСР на чолі з Д. Леженком і Оргбюро ЦК КП(б)У по Запорізькій області, яке очолював Ф. Матюшин. 12 січня 1939 р. відбулося перше засідання Оргбюро, на якому розглядались питання про розподіл обов'язків між членами оргбюро та розміщення апарату оргбюро та оргкомітету, були створені управлінські відділи: сільськогосподарський; агітації і пропаганди; школи, науки і культури; промтранспортний [7, ф.П-102, оп.1, спр.13, арк. 1-2].

Невдовзі почалась перша реорганізація адміністративно-територіального устрою області, яка продовжувалася декілька місяців. 11 лютого 1939 р. був утворений Запорізький район, а 26 березня на місці ліквідованих Коларівського, Люксембурзького, Молочанського і Ротфронтівського районів був утворений Приморський. Цим центральна влада знищувала залишки національно-територіальних утворень болгар, німців-менонітів, у яких вбачала небезпечне вогнище місцевого націоналізму [4, с.4].

7 липня 1939 р. Бердянськ був перейменований в м. Осипенко, відповідно Бердянський район – в Осипенківський. 28 червня 1939 р. Указом Президії Верховної Ради УРСР Мелітопольський і Бердянський міськради перейшли в обласне підпорядкування [3, с.100].

В умовах радянської модернізації значення Запорізької області, і особливо м. Запоріжжя, постійно посилювалося. Це місто дуже швидко набуло вагомого значення не тільки у масштабі УСРР–УРСР, але й на загальносоюзному рівні. Будівництво і пуск Дніпрогесу, промислових підприємств перетворили Запоріжжя на кінець 1930-х рр. у сучасне велике місто. У порівнянні з 1921 р. його населення збільшилося у 10 разів.

Разом з тим, проведений аналіз адміністративно-територіального реформування Запорізького краю більшовицькою владою в 20–30-ті рр. XX ст. засвідчує, що головною метою здійснення таких заходів передусім були інтереси вузького кола політичної еліти, прагнення до встановлення якнайретельнішого контролю з центру над усіма процесами в регіонах. При цьому досвід адміністративно-територіальних змін яскраво демонструє небезпеку поспіху, нехтування історичними традиціями, національними особливостями територій, нерозуміння архітеконики ефективного державного управління. У сьогодишніх реаліях взаємовідносин “центр-регіони”, розбудови місцевого самоврядування в Україні ці уроки набувають особливої вагомості.

Джерела та література

1. Верменич Я.В. Територіальна організація в Україні як наукова проблема: регіонально-історичний та політико-адміністративний виміри: монографія / НАН України; Інститут історії України. – К., 2008; Верменич Я.В. Теоретико-методологічні проблеми історичної регіоналістики в Україні / НАН України; Інститут історії України / П. Т. Тронько (наук. ред.). – К., 2003.
2. Турченко Г.Ф. Південноукраїнський регіон у контексті формування модерної української нації (XIX – перша чверть XX ст.). – Запоріжжя, 2008; Турченко Г.Ф. Історична регіоналістика в контексті національної історії (південноукраїнський аспект) / Гол. ред. П. Тронько. – К., 2006. – № 1-4.
3. Крылов Н.В. Административно-территориальное устройство Запорожской области: 1917–1999 // Наукові праці історичного факультету Запорізького державного університету. – Запоріжжя, 1999. – Вип. VIII.
4. Мороко В.М., Турченко Ф.Г. Історія рідного краю: Підруч. для 11 кл. загальноосвіт. навч. закл. / Ф. Г. Турченко (ред.). – 3-вид., доп. і перероб. – Запоріжжя, 2006.
5. Троценко О.В. Дослідження змін адміністративно-територіального устрою регіону як базової складової системи втрачених географічних об'єктів (на прикладі Дніпропетровської області) // Наукові записки Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського. – 2008. – Вип. 17.
6. Турченко Ф.Г. Запоріжжя на шляху до себе... (Минуле і сучасність в документах та свідченнях учасників подій). – Запоріжжя, 2009.
7. Державний архів Запорізької області.
8. Центральний державний архів громадських об'єднань України.
9. Экономическая жизнь. – 1923. – 10 июля.
10. Хроника социалистического строительства на Украине (1921–1925) / АН УССР, Ин-т истории (сост. С. А.Кокин и др., отв. ред. С. В. Кульчицкий). – К., 1989.
11. Собрание узаконений и распоряжений рабоче-крестьянского правительства Украины. – Х., 1925. – Отд. 1. – № 29-30. – Ст. 233.
12. Александренко Г.В. Радянський державний устрій. – Харків, 1931.
13. Фролов М.О. Більшовицька еліта України та особливості пошуку оптимальної моделі адміністративно-територіального устрою радянської республіки в 20–30-х рр. XX століття // Наукові праці історичного факультету Запорізького державного університету. – Запоріжжя, 2003. – Вип. XVI.
14. Вісті. – 1939. – 11 січня.

Summary

The article gives a historical retrospection of administrative and territorial changes in Zaporizhzhya region made by Bolshevik authorities in 20-30ies of the XXth century. The process of creating Zaporiz'ka region is described. The attention is paid to the fact that administrative and territorial changes hadn't taken into account neither historical traditions nor national specificity and therefore resulted in deregulation of public administration and caused tragic consequences for the population.